

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра політології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політологія

Освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія)

Спеціальність 014 Середня освіта (Історія)

Спеціалізація 014.03 Середня освіта (Історія)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні
кафедри політології
Протокол № 2 від “31” серпня 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Політологія
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Викладач (-і)	Москалюк Михайло Федорович
Контактний телефон викладача	067 907 94 56
Е-mail викладача	moskaljuk62@ukr.net
Формат дисципліни	1. Цикл загальної підготовки. 1.1 Обов'язкові дисципліни
Обсяг дисципліни	90 год.; кількість кредитів ECTS – 3
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	четвер, 15.00 год. – 17.00 год.
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «Політологія» спрямована на формування у студентів цілісного уявлення про політичну сферу життя суспільства і закономірності її функціонування. Програма курсу розкриває зміст політичної сфери життя суспільства, політичних інститутів та процесів, характеризує сучасну державу як базовий елемент політичної системи та політичного режиму, покликана формувати політичну свідомість та політичну культуру студентів, їх активну громадянську позицію. Важливою особливістю курсу є те, що він зорієнтований на засвоєння і застосування студентами спеціальності 014.03 – середня освіта (історія) теоретичних знань з політології, усвідомлених умінь і навичок, необхідних для педагогічної роботи в навчальних закладах середньої освіти.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p><i>Метою викладання</i> навчальної дисципліни „Політологія” є надання студентам на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальністю 014 Середня освіта (Історія) необхідних для професійної діяльності знань про основні категорії політичної науки, засвоєння ними концептуальних підходів щодо процесів розбудови демократичної держави, закономірностей переходу від тоталітаризму до демократії, формування самостійного та критичного ставлення до державотворчих процесів, забезпечення політичного аспекту підготовки висококваліфікованих фахівців-педагогів, вчителів історії та суспільствознавчих предметів у</p>	

навчальних закладах середньої освіти, що мають політично-моральну громадянську позицію та розвинене політичного мислення.

Завдання: вивчення сутності, теорії та методології політології як науки; розвиток здібностей розуміння політичних відносин і процесів; набуття навичок і вмінь практичного застосування теоретичних, прикладних та інструментальних компонентів політичного знання; аналіз міжнародного політичного життя, геополітичного становища і політичних процесів в Україні, її місця, статусу і відповідальності у сучасному політичному світі. Одним з головних завдань курсу є формування у студентської молоді політичної свідомості і політичної культури, самостійного творчого мислення, вироблення патріотичної орієнтації та прагнення до самореалізації.

4. Компетентності

Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що потребують інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії і суспільствознавчих предметів у навчальних закладах середньої освіти та у процесі навчання за спеціальністю, що передбачає застосування теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 7. Здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською - державною мовою; отримувати і передавати професійну інформацію іноземною мовою.

Компетентності предметної спеціальності (ПК)

ПК-4. Здатність інтегрувати набуті знання з історичних та інших гуманітарних наук в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь.

ПК-5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України. Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

5. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- історію зародження і розвитку політології; предмет та структуру політичної науки; зміст основних політологічних шкіл та концепцій; сутність та зміст політичного життя, місце та роль політики в житті сучасного суспільства; тенденції розвитку світового політичного процесу та зміст глобальних проблем сучасності; вміло користуватися джерелами та фаховою політологічною літературою;

- інструментарій політології: понятійно-категоріальний апарат, методи, принципи, функції, закони; володіти поняттями і термінами сучасної політичної науки;

вміти:

- використовувати знання, вміння та навички з політології у шкільних курсах правознавства і громадянської освіти;

- застосовувати отримані теоретичні знання на практиці, зокрема в педагогічній діяльності, аналізуючи сучасні актуальні проблеми політичного життя України та інших країн світу;

- аналізувати основні політологічні концепції та теорії; вміти застосувати знання з політології як в інтересах українського суспільства (в освітній і соціальній сферах суспільного життя), так і для самореалізації особистості; розуміти проблематику ролі й місця людини в політичному процесі.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1-й семестр	014.03 Середня освіта (історія)	I курс	Нормативний

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Предмет політології, її функції та структура.	лекція, 2 год. семінарське заняття, 2 год.	1. Бабкіна О. Фундаментальний рівень знань про політику. <i>Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Вип. 27. 2020.</i> 2. Вегеш М., Остапеч Ю. Політологія як система знань про політику. <i>Політологія: підрч. за ред. М. М. Вегеша, К., 2008</i> 3. Герасимчук Т., Киридон А., Троян С. Загальна теорія політики: навчальний посібник. К., 2017. 4. Дзюбко І.С., Циганков П.А. До питання про предмет політології. <i>Український історичний журнал, 1999, № 7.</i> 5. Москалюк М. Навчально-методичний посібник з політології, <i>Івано-Франківськ, 2013.</i> 6. Москалюк М. Загальна теорія політики. <i>Івано-Франківськ,</i>	підготовка конспекту лекції і семінарського заняття, 4 год.	10 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	вересень 2023 р.

		<p>2021.</p> <p>7. Рудич Ф. Політична наука в Україні: стан і перспективи. <i>Політичний менеджмент, №1, 2003.</i></p> <p>8. Рябов С.Г. Структура знань про політику. <i>Політологічні читання, 1994, № 1.</i></p> <p>9. Федорчук О. Еволюція предмета політології: основні етапи розвитку. <i>Evropský politický a právní diskurz. - 2017. - Sv. 4, Vyd. 3.</i></p>			
Тема 2. Політика як соціальне явище.	лекція, 2 год., семінарське заняття 2 год.	<p>1.Кадлубович Т. Людина і політика: навчальний посібник, <i>К., 2011</i></p> <p>2. Ковальчук М. Політика як мистецтво управління людьми у філософсько-політичних концепціях Платона й Аристотеля. <i>Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. Вип. 22, 2019.</i></p> <p>3. Колбеч Г.К. Політика: Основні концепції в суспільних науках; <i>Пер. з англ. О. Дем'янчука, К., 2004.</i></p> <p>4. Парсонс Вейн. Публічна політика: вступ до теорії й практики аналізу політики: <i>Пер. з англ., К., 2006.</i></p> <p>5. Пойченко А.М. Політика: теорія і технологія діяльності, <i>К., 1994.</i></p> <p>6. Радченко Л. Політичні інтереси: поняття, функції, типологія. <i>Держава і право. Вип. 56, 2012.</i></p> <p>7. Рікер П. Навколо політики. <i>К., 1995.</i></p> <p>8. Рябов С.Г. Політика як соціальне явище. <i>Політологічні читання, 1991, № 2.</i></p> <p>9. Чорний В.М. Політика як соціальне явище і методи її дослідження. <i>Трибуна, 1994, № 3-4.</i></p>	підготовка конспекту лекції і семінарського заняття, 4 год.	10 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	вересень 2023 р.
Тема 3. Політична система суспільства.	лекція 2 год., семінарське заняття, 2 год.	<p>1.Бунік В. Поняття політичної системи суспільства: теоретичний аспект. <i>Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія, соціологія, філософія. Вип. 15, 2010.</i></p> <p>2Гавриленко І. Політична система суспільства. <i>Політологічні читання, 1993, № 1.</i></p> <p>3. Журавський В.С. Політична система України: проблеми становлення і розвитку. Правовий аспект. <i>К., 1999</i></p> <p>4. Зіллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС: Порівняльний аналіз: <i>Пер. з франц., К., 1996.</i></p> <p>5. Лісничий В.В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн: Навчальний посібник. <i>2-ге видання,</i></p>	підготовка конспекту лекції і семінарського заняття, 4 год.	10 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	жовтень 2023 р.

		<p><i>виправлене. К., 2004.</i></p> <p>6. Лузан А. Політична система. <i>Політологічні читання, 1993, №1.</i></p> <p>7. Мадіссон В. та ін. Політична система суспільства. <i>К., 2015.</i></p> <p>8. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії. <i>За заг. ред. д. і. н., проф. А. І. Кудряченка, К., 2007.</i></p> <p>9. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку. / <i>За ред. Ф.М. Рудича. К., 1998.</i></p> <p>10. Політична система України: проблеми становлення і розвитку: монографія. { В.С.Великочий, М.А.Геник, Г.О.Дичківська та ін}; <i>За ред. В.І.Кафарського. К., 2008.</i></p> <p>11. Якушик В. Політична система та політичний режим. <i>Політична думка, 1994, № 2.</i></p>			
Тема 4. Держава як основний інститут політичної системи.	лекція, 2 год., семінарське заняття ,2 год.	<p>1. Богущева І. Теретико-правовий аналіз деяких підходів до типології держав. <i>Часопис Київського університету права, 2012, № 3.</i></p> <p>2. Венцель В. Типологія держави у контексті реалізації державою соціальної функції, <i>Аспекти публічного управління, Т. 8, №4, 2020.</i></p> <p>3. Гаврилів Д. Розмежування типології класифікації держави: проблемні питання. <i>Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Право. Вип. 22, Т. 1, Ч. 1, 2013.</i></p> <p>4. Рутар С. Держава як основний елемент політичної системи. <i>Розбудова держави, 1993, № 7.</i></p> <p>5. Рябов С.Г. Політологічна теорія держави. <i>К., 1996.</i></p> <p>6. Удовиченко В. Соціальна держава: пошук оптимально прийнятної моделі соціально-економічного розвитку. <i>Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 1999, № 1.</i></p> <p>7. Шай Р. Питання типології держави і права з позицій формаційного підходу. <i>Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: юридичні науки, 2015, №813.</i></p> <p>8. Якушик В. Різноманітність форм правління. <i>Філософська та соціологічна думка, 1990, № 10.</i></p>	підготовка конспекту лекції та семінарського заняття, 4 год.;	10 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	жовтень 2023 р.
Тема 5. Політичні	лекція, 2 год. семінарське	1. Базовкін Е., Кремінь В. Партії та громадські об'єднання України. <i>К., 1994.</i>	підготовка конспекту лекції і	10 б. (вибірково, під час	листопад 2023 р.

<p>партії та партійні системи.</p>	<p>заняття, 2 год.</p>	<p>2. Білоус А. Виборче законодавство та партійна система України в порівнянні з деякими країнами ЄС та Східної Європи. <i>Нова політика</i>, 1999, № 1. 3. Білоус А. Політичні об'єднання України. <i>К.</i>, 1993. 4. Гарань О.В. Убити дракона (з історії Руху та нових партій України). <i>К.</i>, 1993. 5. Костилова С., Ворошилов О. Нові тенденції в розвитку політичних партій України. <i>Нова політика</i>, 1996, № 6 6. Лебедюк В. Політичні партії України: визначення організаційного типу. <i>Науковий вісник «Демократичне врядування»</i>, 2009, Вип. 4. 7. Політичні партії України / За ред. проф. В.М. Якушика. <i>К.</i>, 1996. 8. Кривошея В. Сучасні політичні партії та їх класифікація за участю у виборах. <i>Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України</i>, 2010, Вип. 4. 9. Кройтор А. Роль, місце та функції політичних партій у процесі формування паритетної демократії. <i>Актуальні проблеми політики</i>, 2012, Вип. 47. 10. Пуфлер Е. Партійна система незалежної України: особливості формування, тенденції подальшої трансформації. <i>Нова політика</i>, 1997, № 1. 11. Шведа Ю. Політична система України на шляху до поляризованого плюралізму. <i>Українські варіанти</i>, 1998, № 3-4. 12. Шведа Ю. Теорія політичних партій і партійних систем: Навчальний посібник, <i>Львів</i>, 2004.</p>	<p>семінарського заняття, 4 год.;</p>	<p>опитування на семінарі).</p>	
<p>Тема 6. Політичні еліти та політичне лідерство.</p>	<p>лекція, 2 год. семінарське заняття, 2 год.</p>	<p>1. Бебик В. Еліта, елітаризм, лідерство. <i>Віче</i>, 1993, № 7. 2. Вовканич. Еліта – найбільш конвертована валюта. <i>Віче</i>, 1997, № 5. 3. Выдрин Д. И. Политический лидер и проблемы его формирования. <i>К.</i>, 1990. 4. Головатий М. Проблеми і біль становлення української еліти. <i>Нова політика</i>, 1999, № 2. 5. Елітознавство: підручник. За заг. ред. В. А. Гошовської. <i>К.</i>, 2013. 6. Кухта Б., Теплоухова Н. Політичні еліти і політичне лідерство. <i>Львів</i>, 1995. 7. Лебедь, Гбур З. Політична еліта та лідери України часу становлення незалежності. <i>Інвестиції: практика та досвід</i>.</p>	<p>підготовка конспекту лекції і семінарського заняття, 4 год.</p> <p>індивідуальна робота –</p>	<p>10 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).</p> <p>10 б. (усім</p>	<p>листопад 2023 р.</p> <p>листопад</p>

		<p>2021, №17.</p> <p>8. Малахов В. Інтелігенція та еліта: становлення в сучасній Україні. <i>Політична думка</i>, 1994, № 3.</p> <p>9. Полохало В. Правляча еліта та контреліта в сучасній Україні. <i>Демократія в Україні. Минуле і майбутнє</i>. К., 1993</p> <p>10. Траверсе О. Політичне лідерство, національна еліта і практика модернізації суспільства. <i>Політичний менеджмент</i>, 2006, №1.</p>	<p>підготовка та захист студентами реферату з обраної теми, 6 год.</p>	<p>студентам ставиться оцінка за виконання індивідуальної роботи).</p>	<p>2023 р.</p>
<p>Тема 7. Світова політика і міжнародні відносини</p>	<p>семінарське заняття, 2 год.</p>	<p>1. Бжезінський З. Велика шахівниця, <i>Львів-Івано-Франківськ</i>, 2000.</p> <p>2. Герасіна Л. Світовий політичний процес: концептуальний аспект і реальна політика. <i>Актуальні проблеми сучасного міжнародного права: зб. наук. ст. за матеріалами II Харківських міжнародно-правових читань</i>, 2016, Ч. 1.</p> <p>3. Гуменюк Б. Сучасна концепція міжнародних відносин. <i>Політика і час</i>, 1997, № 4.</p> <p>4. Кузь О. М. та ін. Міжнародні відносини та світова політика: навчальний посібник, <i>Харків</i>, 2020.</p> <p>5. Мадіссон В., Шахов В. Глобальні проблеми та національний інтерес у зовнішній політиці. <i>Політологічні читання</i>, 1993, № 6.</p> <p>6. Мадісон В.В., Шахов В.А. Політологія міжнародних відносин: Навч. посібн. К., 1997.</p> <p>7. Рябов С. Теорія міжнародної політики. <i>Політологічні читання</i>, 1995, № 1.</p> <p>8. Тишкун Ю. До проблеми змістового наповнення терміна «світова політика». <i>Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку</i>. 2014, Вип. 26.</p> <p>9. Циганков П.А. Міжнародні відносини як особливий різновид суспільних відносин. <i>Політологічні читання</i>, 1992, № 2.</p>	<p>підготовка конспекту семінарського заняття та візуалізованої презентації, 2 год.;</p>	<p>10 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).</p>	<p>листопад 2023 р..</p>
<p>Тема 8. Політична свідомість і політична культура</p>	<p>семінарське заняття, 2 год.</p>	<p>1. Буцевицький В. Проблеми політичної культури в Україні в процесі державотворення. <i>Нова політика</i>, 1999, № 1.</p> <p>2. Головаха Є. Особливості політичної свідомості. <i>Політологічні читання</i>, 1992, № 1.</p> <p>3. Клімова Г. Феномен політичної культури: теоретико-методологічний дискурс. <i>Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, Політологія, Соціологія</i>, 2020, №2 (45).</p> <p>4. Лісовий В. Поняття політичної культури і сучасний стан політичної культури в Україні. <i>Розбудова держави</i>, 1993, № 3.</p> <p>5. Любимый Я.В. Современное массовое сознание: динамика и</p>	<p>підготовка конспекту семінарського заняття, 2 год.</p>	<p>10 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).</p>	<p>грудень 2023 р.</p>

		<p>тенденции развития, К., 1993</p> <p>6. Макаренко Е., Коваль О. Специфіка поняття “політична культура суспільства”. <i>Нова політика</i>, 1997, № 6.</p> <p>7. Матвієнків С. Трансформація політичної свідомості в умовах становлення демократії в Україні: монографія. <i>Івано-Франківськ</i>, 2018.</p> <p>8. Пахомов Ю. Політична культура посттоталітарної доби. <i>Політологічні читання</i>, 1992, № 2.</p> <p>9. Рудакевич О. Політична культура національних спільнот: теорія та методологія дослідження: монографія. <i>Тернопіль</i>, 2013.</p> <p>10. Сергиєнко П.А. Массовое политическое сознание, К., 1991.</p> <p>11. Серєда В. Політична культура України: діахронний вимір. <i>Вісник Львівського у-ту. Серія соціологічна</i>, 2015, Вип. 9.</p> <p>12. Точицький М. Поняття політичної культури у світлі сучасних політологічних дискусій. <i>Науковий журнал «Політікус»</i>, 2019, Вип. 6.</p> <p>13. Чередниченко А.П. Политическое сознание и политическая культура. – К., 1990.</p>			
Тема 9. Контрольна робота	семінарське заняття, 2 год.	<p>1. Бебик В. Політологія для політика і громадянина: монографія. К., 2003</p> <p>2. Вегеш М. Політологія: підручник. <i>Ужгород</i>, 2008.</p> <p>3. Гелей С, Рутар С. Політологія: навчальний посібник. К., 1999.</p> <p>4. Кадлубович Т. І. Людина і політика: навчальний посібник. К., 2011.</p> <p>5. Кирилук Ф. М., Конверський А. Є., Білик В. Ф. Політолооія: навчально-методичний комплекс. К., 2004.</p> <p>6. Лазоренко О. О., Лазоренко О. В. Теорія політології. К., 1996.</p> <p>7. Щєдрова Г. П., Барановський Ф. В., Новакова О. В., Пашина Н. П. Основи політології: навчальний посібник. <i>Луганськ</i>, 2005.</p> <p>8. Шляхтун П. П. Політологія : історія та теорія: підручник. К., 2010.</p> <p>9. Цюрупа М. В., Ясинська В. С. Основи сучасної політології: підручник. К., 2009.</p>	підготовка конспекту семінарського заняття, 2 год.	10 б. за виконання контрольної роботи	грудень 2023 р.
7. Система оцінювання курсу					
Загальна система	Структура розподілу балів в межах аудиторно-самостійної роботи студентів (вересень – грудень)				

оцінювання курсу

2023 р.):

- 1) усні відповіді на семінарських заняттях – 80 балів;
- 2) індивідуальна робота: підготовка та захист реферату з обраної теми – 10 балів;
- 3) контрольна робота – 10 балів;

Загальна кількість – 100 балів.

Вид контролю	Поточний контроль	Індивідуальна робота (захист реферату з обраної теми)	Контрольна робота	Загальна сума балів
Максимальна кількість балів, яку може набрати студент	80	10	10	100

При обчисленні підсумкового семестрового балу враховується:

Поточні оцінки успішності (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно») – виставляються під час проведення семінарських занять;

Підсумкова оцінка за семінарські заняття виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на семінарських заняттях і є середнім арифметичним (заокругленим до сотих) всіх отриманих оцінок за семінарські заняття. Отримані «незадовільні» оцінки враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок

Підсумковий бал за семінарські заняття (максимально 80 балів) – підсумкова оцінка за семінарські заняття, помножена на коефіцієнт 4, заокруглена до цілого.

*студенту, який має наукові публікації, виступи на наукових конференціях, бере активну участь в роботі студентського наукового гуртка, був учасником олімпіад, конкурсів з відповідної (чи суміжної) дисципліни за поданням наукових керівників чи керівників наукових гуртків та рішенням кафедри в підсумковий семестровий бал може додаватись **максимально 10 балів за участь в науковій роботі** (за умови, що підсумковий семестровий бал не перевищує 80 балів)

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником та студентами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічним працівником для коригування методів і засобів навчання, так і студентами для планування самостійної роботи. Особливим видом поточного контролю є колоквіум. Поточний контроль може проводитись у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Результати поточного контролю враховуються

при визначенні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Принципи оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях

Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів шляхом виставляння балів від «1» до «5». Позначення «0» виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через невідповідність, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру. Кожен студент зобов'язаний взяти участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру.

Пропущене заняття або негативну оцінку студент зобов'язаний «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем. При цьому може виставлятися оцінка, а попередня не впливатиме на середній бал студента.

Завдання контролю знань студентів під час проведення семінарських занять зводяться до того, щоб:

- виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається;
- визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення;
- виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи;
- стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні.

Контроль знань студентів під час проведення семінарських занять може відбуватись в наступних **формах**:

- детальний усне опитування;
- дискусійне обговорення питань (в групах);
- індивідуальне розв'язування проблемних запитань чи завдань;
- тести;
- письмова (до 30 хв.) самостійна робота по варіантах тощо.

Практичним втіленням самостійної роботи з навчальним матеріалом є виконання студентом індивідуального науково-дослідного завдання (ІНДЗ) у вигляді аналітичної довідки за обраною проблематикою. Це орієнтація студентів на виконання творчих робіт – невеликих за обсягом самостійних праць із проблем, які вони обирають в процесі проведення занять. Написання творчих робіт передбачає: короткий виклад проблеми; висвітлення різних поглядів з приводу неї та шляхів вирішення із сучасної зарубіжної та вітчизняної наукової літератури; обрання власного підходу до дослідження певної проблеми і його аргументація з посиланням на відповідні джерела.

Підготовлене у письмовому вигляді ІНДЗ оформляється розбірливим почерком (або друкується відповідно з планом, розробленим студентом самостійно. Його обсяг складає не менше 12 сторінок.

❖ Критерії поточної оцінки («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»)

Оцінка «п'ять» ставиться, якщо студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних

закладах середньої освіти; відповідь чітка і завершена, у письмовій роботі не повинно бути помилок. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної і зарубіжної політичної науки, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї. Знає політологічну термінологію і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в змісту політичних подій та процесів, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями політичні факти, події та явища); вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати політологічний матеріал. Повною мірою володіє політологічним критичним мисленням, аналізом (вміє розбивати політологічну інформацію на компоненти, розуміючи їх взаємозв'язки та організаційну структуру. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні та світі, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем; буде переконливу аргументацію, рецензує відповіді ровесників. Вміє організувати комплексний пошук, неупереджений аналіз та інтерпретацію політологічних джерел; може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Може порівнювати функціонування політичних процесів на мега-макро-мікро рівнях, оцінювати діяльність політичної еліти з позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в політичній дійсності, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності політичних лідерів.

Може використати інноваційні технології Має синтетичне мислення. Бере активну участь у групових формах роботи в межах етики професійних взаємин, зокрема дискусіях, прес-конференціях, формує аргументацію, базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях; застосовує оптимальну стратегію діяльності, бере на себе відповідальність; проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності; вміє долати труднощі, вдосконалює з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції тощо.. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні та світі.

Оцінка «чотири» ставиться, якщо студент(ка) має глибокі і повні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, здатен (на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка і практично завершена, у письмовій роботі є незначні помилки. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями вітчизняної та зарубіжної політології, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Знає історичну політологічну і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями політичні факти, події та явища); вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати політологічний матеріал. Достатньо володіє політологоічним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні та світі, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості,

пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних проблем; будує аргументацію на основі 2-3 доказів, може рецензувати відповіді ровесників. Вміє організувати пошук, аналіз та інтерпретацію політологічних джерел, може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Може порівнювати функціонування політичних процесів на мега-макро-мікро рівнях й оцінювати діяльність політичної еліти з позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в політичній дійсності, але не може розкрити внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності політичних лідерів.

Має певний рівень синтетичного мислення. Бере участь у групових формах роботи в межах етики професійних взаємин, зокрема дискусіях, прес-конференціях, формує аргументацію (в аргументації зустрічаються окремі неточності), базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях; застосовує оптимальну стратегію діяльності; проводить самооцінку пізнавальної діяльності, вдосконалює з достатнім рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції тощо. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні та світі.

Оцінка «три» ставиться, якщо у студента (ки) є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу (більше 50%), елементарні уміння і навички; не здатен (на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь не чітка і спрощена, у письмовій роботі є суттєві помилки. Ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної та зарубіжної політичної науки, науковими концепціями, та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, а просто перераховує.

По-середньо знає політологічну термінологію і володіє понятійним апаратом, не достатньо володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати політологічний матеріал. Посередньо володіє політологічним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) по середньо оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні та світі, до кінця не здатен (на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Не може переконливо аргументувати, рецензії відповідей ровесників поверхові. Вміє організувати пошук політологічних джерел, але не може їх критично проаналізувати. Не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Орієнтується в змісті понять “політична еліта та політичне лідерство”, але не може порівнювати й оцінювати їх діяльність із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в політичній дійсності, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності суб'єктів політики.

Не використовує інноваційні технології і не має синтетичного мислення. Бере пасивну участь у групових формах роботи в межах етики професійних взаємин, зокрема дискусіях, прес-конференціях; не застосовує оптимальну стратегію діяльності, не бере на себе відповідальність; не проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні та світі. Вдосконалює з посереднім рівнем автономності здобуті під час навчання компетенції.

Оцінка «два» ставиться, якщо у студента (ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 25%), відсутні уміння і навички, тому не здатен (на) їх використати на практиці; відповідь не змістовна і не доречна, у письмовій роботі є суттєві помилки (більше 75%). Не ознайомлений(а) з досягненнями вітчизняної та зарубіжної політології, науковими концепціями, та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Практично не знає політологічну термінологію (до 25%), не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати політологічний матеріал. Не володіє політологічним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не здатен (на) оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні та світі. Відсутня об'єктивна і неупереджена аргументація, самооцінка і оцінка інших. Не вміє організувати пошук політологічних джерел, не може їх критично проаналізувати. Не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Не використовує інноваційні технології і не має синтетичного мислення. У групових формах роботи тільки присутній (я) без особистої відповідальності, стратегії; не дотримується норм професійної етики, не виявляє усвідомлення необхідності удосконалення.

Вимоги до реферативної роботи.

Реферативна робота об'ємом 12 сторінок також виконується на аркушах А – 4. Структура написання реферату: вступна частина; аналіз використаної літератури по темі (2-3 абзаци); характеристика обраної теми та перспективність її дослідження; визначення основних параметрів викладу матеріалу; наведення ілюстрованого визначення основних параметрів викладу матеріалу; наведення ілюстрованого матеріалу, що підтверджує аргументаційну базу; висновки; список використаної літератури.

❖ Критерії оцінювання індивідуального завдання

Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень
1-2	Реферативна робота виконана незадовільно, оскільки не розкрита її проблематика. Немає висновків. Кількість використаних джерел та літератури є недостатньою. У роботі мають місце помилки оформлення, які не відповідають вимогам щодо робіт такого характеру. Захист реферату спрощений, здійснював (ла) пошук інформації. Відсутня будь-яка аргументація. Відсутні самостійні висновки. Не здатен використати наявний матеріал для роботи в школі. Не виявляє усвідомлення професійних якостей.
3	Реферативна робота виконана задовільно. Студент загалом розкрив зміст обраної проблеми, зробив висновки та узагальненя. Використана література дозволяє в загальних рисах охарактеризувати проблему, студент може репродуктивно відтворити її зміст, але у його відповіді є помилки, відповідь не є повною, середньо оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, до кінця не здатен розв'язання власних та суспільних проблем. Не може переконливо аргументувати. Вміє організувати пошук інформації, але не може її критично проаналізувати. Не достатньо використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси під час підготовки реферативної роботи. Не використовує інноваційні технології і не має синтетичного мислення. Керується моральними принципами.

	<p>повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні та світі. Демонструє на посередньому рівні здатність використати знання, уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти. Може критично ставитися до результатів своєї праці, виявляє певне усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.</p>	<p>поважає різноманітність та</p>
	<p>4 Реферативна робота виконана добре. Зміст відповідає темі. Використано достатню кількість джерел та літератури. Помилки під час захисту незначні. Є самостійні висновки на основі сформованих ціннісних орієнтирів і принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонуються певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволяє в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних і суспільних проблем; аргументація є, але не повна (75%). Вміє організовувати пошук, аналіз та інтерпретацію політологічної інформації; може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Може порівнювати й оцінювати діяльність суб'єктів політики із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в політичній дійсності, однак не може розкрити внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності політичних лідерів та політичної еліти. Має певний рівень синтетичного мислення. Застосовує оптимальну стратегію під час захисту, чітко дає відповіді на запитання одногрупників; може приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших. Демонструє на достатньому рівні здатність використати знання, уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти. Може критично ставитися до результатів своєї праці, виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей-</p>	
	<p>5 Реферативна робота виконана на високому рівні,. Студент продемонстрував елементи наукової творчості, здатності саостійно та креативно вирішувати поставлені завдання. Зміст повністю відповідає темі. Використано достатню кількість джерел та літератури. Висновки та узагальнення демонструють критичне наукове мислення, сформовані ціннісні орієнтири і принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонуються способи розв'язання суспільних проблем, що дозволяє в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних і суспільних проблем; аргументація є, достатня (95-100%). Вміє організовувати пошук, аналіз та інтерпретацію політологічної інформації; вміло використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Може порівнювати й оцінювати діяльність суб'єктів політики із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в політичній дійсності</p>	
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Письмова контрольна робота є обов'язковою до виконання. Отримані студентом бали впливають на виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо студент з якихось причин не написав контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав повний обсяг навчального навантаження, передбаченого навчальним планом з даної дисципліни. На контрольну роботу вноситься 8 завдань: 2 – теоретичні, 1 – практичне, (перевірка вмінь застосувати набуті теоретичні знання у політологічному аналізі), 2 – на знання термінів та 3 -- тестові. Теоретичні завдання оцінюються за п'ятибальною шкалою, практичні і тестові – трибальною, а перевірка знань політологічних термінів оцінюється в 4 бали. Робота виконується на аркушах А – 4 доступним для сприйняття почерком. Теоретичні питання завершуються коротким висновком з окресленої проблематики.</p>	

Семестровий підсумковий контроль	Семестровий підсумковий контроль з навчальної дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді підсумкової оцінки за семінарські заняття, виконання індивідуального завдання та залікової контрольної роботи у терміни, встановлені графіком навчального процесу.
Семінарські заняття	Тема 1. Предмет політології, її функції та структура (2 год.)
	Тема 2. Політика як соціальне явище. (2 год.)
	Тема 3. Політична система суспільства. (2 год.)
	Тема 4. Держава як основний інститут політичної системи. (2 год.).
	Тема 5. Політичні партії та партійні системи. (2 год.).
	Тема 6. Політичні еліти і політичне лідерство. (2 год.)
	Тема 7. Світова політика і міжнародні відносини (2 год.).
	Тема 8. Політична свідомість і політична культура (2 год.).
	Тема 9. Контрольна робота (2 год.).
Умови допуску до підсумкового контролю	Належне виконання: 1) змісту питань планів семінарських занять (вересень – грудень 2023 р.). Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. 2) індивідуальна робота протягом вересня– грудня 2023 р. Виконання цих завдань передбачає якісну пошукову працю, творчий підхід до оформлення студентом (-кою) тієї чи іншої індивідуальної роботи. Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю (залікової контрольної роботи) у грудні 2023 р. за умови відпрацювання усіх «заборгованостей»..
8. Політика курсу	
Політика курсу “Політологія” передбачає перездачу усіх пропущених занять та незадовільних оцінок. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарському занятті без поважної причини, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та перездачі індивідуальних робіт – четвер, 15.00 год. – 17.00 год. Підставою для звільнення студентів від відпрацювання пропущених занять з поважної причини є медична довідка або заява студента погоджена у деканаті. У випадку плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи.	
9. Рекомендована література	
Бєбик В.М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. К., 2000. Брегєда А.Ю. Політологія: Навч.-метод. посібн. Для самостійного вивчення дисципліни. К., 1999. Вєгєш М. Політологія: підручник. Ужгород, 2008. Гєлєй С.Д., Рутар С.М. Основи політології: Навч. посібн. К., 1999. Кадлєбєвич Т. І. Людина і політика: навчальний посібник. К., 2011 Кирилєук Ф.М. Історія зарубіжних політичних вчєнь Нової доби. Навч. посібник. К., 2008.	

- Кирилук Ф. М., Конверський А. Є., Білик В. Ф. Політолооія: навчально-методичний комплекс. *К., 2004*
- Кухта Б. З історії української політичної думки. *К., 1994.*
- Кухта Б., Теплоухова Н. Політичні еліти і лідери. – 2-ге видання, перероблене і доповнене. *Львів, 1997.*
- Лазаренко О.В., Лазаренко О.О. Теорія політології: Навч. посібн. *К., 1996.*
- Мадісон В.В., Шахов В.А. Політологія міжнародних відносин: Навч. посібн. *К., 1997.*
- Москалюк М. Політологія: тестові завдання до курсу. *Івано-Франківськ, 2002.*
- Мирончук В.Д., Хромов В.О. Основы политологии: Курс лекций. *К., 2000.*
- Основы політичної науки: Курс лекцій. У 4-х ч. / За ред. Б. Кухти. *К.- Львів, 1997.*
- Політологія / За ред. О. Бабкіної, В.Горбатенка. *К., 1998.*
- Політологія: Навч. посібн. для вузів / Упорядн. та ред. М Сазонов. *Харків, 1998.*
- Політологія. Збірник вправ і завдань для самостійної роботи. Глосарій: Методичний посібник до підручника “Політологія” / За ред. А.Колодій. – *К.,2003.*
- Політологія у запитаннях і відповідях: Навч. Посіб. / І.Г.Оніщенко, Д.Т.Дзюбка, І.І.Дуднікова та ін; За заг. ред. К.М.Левківського. *К.,2003.*
- Практикум з політології / За ред Ф.М.Кирилюка. *К., 2003.*
- Рудич Ф.М. Політологія: Підручник. – 2-ге вид. *К.,2006.*
- Рябов С.Г. Політологічна теорія держави. *К., 1996..*
- Себайн Дж., Горсон Г. Історія політичної думки. *К., 1996.*
- Скиба В.Й., Горбатенко В.П., Туренко В.В. Вступ до політології: Екскурс в історію правничо-політичної думки. *К., 1998.*
- Шведа Ю.Р. Теорія політичних партій і партійних систем: Навч. посібник. *Львів, 2004.*
- Ярош Б.О., Ярош О.Б. Загальна теорія політики. *Луцьк, 2005.*

СЛОВНИКИ І ДОВІДНИКИ

- Абетка українського політика: Довідник / М. Томенко (керівник авторського колективу). *К., 1997.*
- Дахно І.І. Тимофієва С.М. Країни світу: Енциклопедичний довідник. *К., 2007.*
- Короткий політологічний словник / За ред. С.Г. Рябова, З.І. Тимошенка. *К., 1991.*
- Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В.П. Горбатенко; За ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д.Бабкіна, В.П. Горбатенка. – 2-ге вид., доп. і перероб. *К., 2004.*
- Романюк А.С. Західна Європа. Політичний довідник. *Львів, 1999.*
- Рябов С.Г. Політологія: Словник термінів і понять. *К., 1996.*
- Рябов С.П. Політичні вибори: Короткий словник-довідник. *К., 1994.*
- Хто є хто в європейській та американській політології: Малий політологічний словник / Б. Кухта, А.Романюк, М. Поліщук. *Львів, 1995.*
- Шведа Ю.Р. Політичні партії: Енциклопедичний словник. *Львів, 2005.*
- Шляхтун П.П. Парламентаризм: Словник-довідник. *К., 2003.*

Викладач

Москалюк М.Ф.